

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiu, str. măcelarilor 45;

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Bilingvismul și urmările lui.

De Iosif Stanca*.

În multe lucruri jignitoare, pe cari ni-le aduce legea școlară pentru școala și cultura românească de pe aceste plaiuri, locul prim il ocupă *bilingvismul*, care din firea lucrurilor duce la surmenaj, iar acesta în mod fatal la ruina generațiilor școlare și a învățătorimii.

Dacă deschidem istoria pedagogiei vom da de acest fenomen încă în evul mediu, când să introduceau în școlile medii, limba greacă și latină, cu scopul bine determinat, ca tinerimea școlară, ajunsă în posesiunea acestor limbi, să studieze în original limba și literatura acelor popoare clasice, cari prin trecutul lor glorios, prin cultura lor neîntrecută, au fost și vor fi veacuri de-arândul izvor de primenire pentru sufletele însetate de tot ce e nobil și frumos. Acest scop s'a urmărit întotdeauna în școlile medii și să urmărește chiar și în zilele noastre.

Introducerea bilingvismului în școlile elementare aparține vremilor mai nouă, când aceasta să face din cauze politice, ca mijloc de desnaționalizare. Astfel au purces Germanii cu Polonii din Posen, etc. Bilingvismul în școlile elementare nu are îndreptățirea ce o are în școlile medii, unde limba străină este privită ca mijloc pentru câștigarea noilor cunoștinți. În școlile elementare cunoștințele să predau, precum e natural să se predea, în *limba maternă*, iar predarea aceluiaș cunoștințe în două limbi, pe lângă aceea, că apare ca un non sens, produce și *surmenaj*, ale cărui urmări dezastruoase ne vom încerca să le fixăm.

* Din cartea „Școala română și învățătorul român din Ungaria în lumină adevărată” pe care o recomandăm de nou în atențiunea domnilor învățători.
Redacțiunea.

Să luăm ca pildă un copil de țaran, care este osândit de soarte să-și petreacă întreaga viață la țară, fiind deobligat, ca cunoștințele elementare să și-le însușească în două limbi în timpul de școală.

Copilul când vine la școală nu știe să vorbească limba sa maternă cum să cade. Este cunoscut, câte greutăți întâmpină învățătorul cu elevul, până ce acesta își însușește un mănunchiu de cunoștințe. Greutatea asimilării provine din motive psihologice: cunoștințele predate oricât de intuitiv și oricât de atrăgător, rămân un ce abstract pentru mintea copiilor, care sboară spre alte plaiuri mai fericite, spre jocuri și spre strengării inerente firii copilărești. Firea lor pretinde cea mai mare libertate, de care îi despoaie tocmai școala cu organizația sa. Nu e destul însă numai atâta. Orice aperccepție nouă, numai atunci formează proprietatea sufletească a elevului, dacă să pune în legătură cu aperccepțiunile cele vechi, dacă să sistematizează. Ce muncă încordată trebuie să desvoalte învățătorul de nou, ca să sistematizeze cunoștințele atât de răslețe ale elevilor din școlile elementare, cari trăiesc în cea mai mare parte într'un mediu foarte nepriincios culturei și educației peste tot.

Când școala și-a ajuns scopul cu sistematizarea cunoștințelor câștigate în limba maternă, vine limba străină, cu care cunoștințele anterioare, în loc să se fortifice și cristalizeze tot mai mult, să slăbesc și să întunecă, nefiind între ele nici o afinitate, ca să se poată face asocierea necesară. Neputându-se face asocierea ideilor, în capul copiilor să produce un haos nemaipomenit, o confuzie generală. Zăpăceala e evidentă din răspunsurile confuze, vagi, adeseori bizare ale copiilor, la vrâsta în care între împrejurări normale te-ai aștepta, ca mintea lor să scapere de lumină și seninătate. De

aici mecanism pe toată linia. Ceeace reproduc elevii, reproduc, nu ajutați într'atâta de memorie și inteligență, ci mai mult în mod mehanic, ajutați de exercițiul îndelungat. Peste corpul lor obosit de grabă să întinde o moleșală, în aerul încropit de miasme otrăvitoare. O căscare generală să simte în toată clasa. Din ochii lor osteniți a dispărut orice foc juvenil; pleoapele lor să sbat a lene, după somn. Și din colțurile mai discrete ale clasei, la firile cele mai trude să observă ațăpări tot mai sistematice. Din astfel de școale a dispărut orice viață, orice farmec. Salele, cari ar trebui să fie adevărată plăcere pentru ei, devin în curând adevărate temnițe. Și știința, care ar trebui să fie dulce, ca fagurul de miere, devine poama cea mai acră din lume. Firea lor dornică de libertate caută alt adăpost, cu mult mai prielnic. Și unde l'ar putea găsi, decât în templul minunat al naturii, unde dumnezeirea vorbește prin mii de guri, unde lumina să revarsă în raze ondulătoare, unde cântecile răsună din belșug, unde veselia curge gârlă și unde peste tot nu găsești decât armonie, farmec și colorii? Acest învățător e cu mult mai atrăgător, de oarece acesta le predă toate pe nesimțite, fără salturi, în porțiuni bine cumpănite și într'un mod fermecător. În procedura lui e ascunsă atâta înțelepciune, atâta bunătate și atâta farmec, pe când dascălul le dă toate artificial, lipsit adeseori de dragostea și de farmecul ce să recere, — ca să știe să lumineze, să încălziască și să fascineze. Ce proces straniu psihologic trebuie să se desvoalte în capul acestor școlari, încărecați cu atâtea cunoștințe diverse, în două limbi! Și ce roade detestabile o să culeagă omenimea pe urma acestui sistem de educație cu totul greșit! Firește, acestea vor urma cu mult mai târziu, ca diferite simptome sociale. Iată cum ca-

racterizează doi bărbați de școală dela noi starea tristă în care a ajuns școala noastră:

„Pusă în slujba unor tendințe potrivnice legilor firești, școala populară nu mai poate fi privită ca un institut de creștere, ci ca un laborator de periculoase experimentări, ca un loc de dresură dobitocească, de tâmpire a minții și de strivire a inimii“.¹

„În acestea (școlile bilingve) a încetat orice tendință de educație, orice cultură a voinței și a sentimentelor; singura lor tendință e de a îngrămădi mințile bieților copilași cu *cunoștințe formale*. E ușor de închipuit spre ce prăpastie îngrozitoare duc în chipul acestor școlile noastre“...²

În țările, în cari e introdus bilingvismul, pentru exhaierea unei programe cât de reduse să recere, după cum e firesc, îndoit atâta timp și energie dezvoltată; va să zică, ca să se ajungă la exhaierea programei, trebuie mărit în mod considerabil orariul. Că ce înseamnă sederea alor 80 de copii la un loc, câte 6-7 ore pe zi, în aer infectat și în etatea fragedă de 6-12 ani, pentru orice om cu mintea sănătoasă nu este greu de găcit.

Din astfel de școale e numai natural, dacă vor eși generații de surmenați, cu fața pururea ofilită, cu spinarea încovoată, cu mintea pururea adormită; niște ființe nenorocite, vrednice de compătimit și de plâns, cari nici pe departe nu vor putea să concureze în lupta cea grea pentru existență alături de surescenența altor neamuri, în toate privințele mai bine înarmată decât a noastră.

Să ascultăm acum părerea unui bărbat de școală din Bucovina, pentru ca să ne convingem și mai bine despre dezastrul ce-l produce școala,

¹ I. L. „Vatra Școlară” an II. p. 117.

² Dr. Onisifor Ghibu „Luceafărul” an X. p. 98

FOIȘOARĂ.

Legatii și inchisorii papilor din Roma, trimiși în Ungaria și Transilvania,

de Dr. A. Marienescu.

(Urmare.)

Asemenea la 1374 papa Grigorie XI. scrie arhiepiscopului din Ungaria, că pe la marginile Ungariei în părțile despre tatarî se află o mulțime mare de români, cari s'au întors la credința catolică și nu sunt mulțumiți cu preoții lor, cari sunt unguri, așa ar fi bine ca să li se dea un episcop catolic, care știe limba lor.

„Noi Grigorie episcopul etc. La auzul apostolatului nostru o relație vrednică de credință ni s'a produs, că la marginile Ungariei cătră tatarî, este o mulțime de atari popoare, cari se numesc valachoni (valahi) și trăesc după rital și șisma grecilor și sunt oameni simpli, dar convertibili la credința catolică și la observația adevărului credinței creștinești. Și că cel mai iubit fiu al nostru în Cristos, Ludovic, ilustrul rege al Ungariei, e un zelos ferbinte al credinței creștine, și el a câștigat o parte anumită din acele popoare și le-a trecut la credința catolică; dar acești trecuți nu au antistia (câpetenia bisericească) lor și nici preoții proprii ai lor, și puținii preoți din unguri, pentru ministrarea sacramentelor bisericești, dar diferența limbelor, moravurilor,

sau și din alte cauze nu sunt bine îndestulați cu preoții... Și voi cu constătuirea regelui, hotărâți că în ce loc să se ridice scaunul episcopului, în ce mod să fie dotată biserica episcopului, cum să fie marginile diecesei și cărui mitropolit să se supună“ (Hurm. I. 2 p. 220).

La 1379 papa Urban VI. concede călugărilor minoriți dreptul, ca în Sârbia și în Țara Basarabilor să înființeze mănăstiri catolice. (Hurm. I. 2 p. 268).

Intrebarea cu episcopul catolic la marginile Ungariei despre tatarî, începe a se desluși. La anul 1390 papa Bonifaciu IX. numește pe fratele Francisc de S. Leonardo, din ordinul Carmeliților de episcop Argenensis (de Argeș) în Valahia și îl supune mitropolitului din Caloccea. Decretul e din 16 Mai anul 1390. Se adaugem aci ce se ține de Argeș. La 1400 papa Bonifaciu IX. confirmă dreptul de jurisdicțiune al arhiepiscopului din Strigoniu, unde se zice: în dicta (diocesi) transilvanensi, olim Argensi Diocesi. (Hurm. I. 2 p. 409).¹

¹ La anul 1295 (Hurm. I. pag. 526) într'un decret al papei Bonifaciu VIII. (1294-1303) se află: în dicta (diocesi) Transilvanensi olim Argensi diocesi. Dat în Roma la Sfântul Petru XVIII. Kalend. Decembris pontificatus nostri, anno primo. Din document s'ar vedea dară, că în Transilvania a fost diecesă catolică și că diecesa Argeșului, verosimil ca sufragană, s'a cuprins în cea din Transilvania. Dar la anul 1400 Bonifaciu IX. asemenea confirmă drepturile de jurisdicțiune pentru toate diecesele catolice din lume. (Hurm. vol. I. partea 2 pag. 410). Și în acest text se află tot aceea: la dicta Transilvanensi, olim Argensi diocesi. Dat în Roma la Sfântul Petru XVIII. Kalend. Decembris pontificatus nostri, an. XI. (adeacă anul 1400). Bonifaciu IX. a domnit dela 1389-1404.

Decretul lui Bonifaciu VIII. la Fejér tom. X. 3 p. 107, iar al lui

Revenind la șirul lăsat, la 1339 papa Bonifaciu IX. în 15 Dec. scrie: „Pentru înaintarea convertirii Grecilor, Valahilor, Bulgarilor și Armenilor, cari locuiesc în Brașov, dăm scrisoare de iertarea păcatelor, și Bonifaciu pentru sporirea credinței catolice sacro-sancte întinde mână ajutoare. Când dară precum am auzit în opidul Corvina (Kronstadt, Brassó) sau la popor, numit Brascho, ce se ține de diecesa Strigonului, așezat la marginile creștinătății, în care opid așa mulțime mare de Greci, Valahi, Bulgari, Armeni și de alți necredincioși locuiesc și trăește, au atare biserică în orașul numit pentru usul și cultul zeilor, la olaltă cu credincioșii lui Cristos cari locuiesc tot în acel oraș și câți mai mulți de astfel și alți necredincioși, inspirați de grația divină, vreau a se reintoarce la credința zisă (catolică) și doresc de mângjirea și pata veche să se curețe în sfântul isvor al botozului, și au propus de laudă de a rămânea credincioși (catolici) și spre scopul acesta, Noi dăm scrisoare pentru iertarea păcatelor“ (Urkundenbuch, de Franz Zimmermann, Carl Werner și Georg Müller, tom. III. pagina 246).

Bonifaciu IX. la Fejér tom. X. 2. pag. 789, originalul în arhiva arhiepiscopului din Strigoniu, adecă se află două documente separate.

La anul 1295 în Ungro-Valahia domnitor a fost Dan, † 1298, fiul lui Radu-Negru, la anul 1400 în România a fost Mircea. De pe timpul lui Dan nu se află nici o pertractare din partea papilor pentru înființarea unei episcopii catolice pe teritoriul român dela marginile Ungariei, până ce pertractările lui Bonifaciu IX. sunt înșirate mai sus și din ele a purces înființarea episcopiei catolice a Argeșului după anul 1400. Astfel pentru episcopia din 1295 nu se află nimic afară de amintirea lui Bonifaciu VIII. cum e citată mai sus.

când funcționează între împrejurări cu totul anormale, documentând prin aceasta, că rătăcirea tot rătăcirea rămâne, ori în ce țară s'ar ivi ea. Iată ce zice acel bărbat!

„Fiind copiii instruiți într-o limbă ce n'o pricep, pierd interesul pentru școală, devin apatici, ba chiar dușmănoși școlii și umblă fugari pe drumuri. Urmarea acestor stări e, că cei mai mulți elevi repetesc în decursul obligativității lor mai mulți ani școlari și foarte puțini absoalvă clasa a 6-a. Rezultatele ce s'au obțin în progresul învățământului în școlile cu două limbi de propunere sunt cu mult inferioare rezultatelor dela școlile cu o limbă de propunere.“¹

De aceia țările în cari e introdus bilingvismul sunt pururea osândite să rămână staționare, cel puțin pentru partea oprimată a locuitorilor, și apar ca un paradox față de acelea, cari își dau toată osteneala, ca să reducă munca școlară, ca tinerimea astfel să vină în atingere cât mai îndelungată cu elementele naturii: aer și lumină, din cari rezultă forța fizică și scăpărarea vie a sufletului omenesc.

Este evident, că în țările aceste pierderea e dublă și ireparabilă.

Pierderea e dublă, pentru că pe de o parte va rămâne pururia o chimeră tendința acelor, cari vreau să se opună legilor celor mai naturale cu atâta îndărătnicie, iar de altă parte prin aceia, că prin încătușarea spiritelor omenesci să pune stavilă înfloririi și prospăritii generale.

Pierderea e ireparabilă, din motivul, că având de a face cu spiritul omenesc, acesta nu să poate schimba de pe o zi pe alta. Sufletul omenesc odată zdruncinat, cu greu să mai poate aduce în ogașul său normal, ci mai totdeauna este osândit să rămână în starea de degenerare și să-și aducă roadele sale patologice. Aici, mai mult ca la artele plastice, să potrivească vorbele marelui nostru critic literar Tit Maiorescu:

„Ai un singur bloc de marmură; dacă îl întrebuințezi pentru o figură caricată, de unde să mai poți sculpta o Minervă?“²

Făcând repravire asupra rețelilor semnulate venim la convingerea, că relele acestea sunt de așa natură, că din partea noastră nu să pot îndrepta. Toată activitatea celor chemați să se îndrepte într'acolo, ca să convingă la anumite ocaziuni cercurile conducătoare despre rătăcirea cea mare ce să face atunci, când nu

să țină cont de legile naturale de dezvoltare la un popor întreg, ci se pretinde aceia ce este peste puterile omenesci.

Din protopresbiterate.

Conferența preoțască din tractul Ungurașului.

Conferența preoțască a tractului protopresbiterat Unguraș s'a ținut la 2/15 Octombrie r. c. în comuna Unguraș. Era o zi frumoasă, dar cam rece, de toamnă.

Conferenței i-a premers serviciul divin celebrat de protopresbiterul Pavel Roșca, de preoții Andrei Măgurean din Tamaș și Vasiliu Ferghete din Dăno, care a citit și o predică despre milostenie. Fiind predată la înțeles și ascultată cu multă atențiune de cei prezenți cred, că va avea efectul dorit în popor.

După serviciul divin ne-am întrunit în casa părintelui din loc, Joil Ghiurișan, unde am luat dejunul.

De aici am mers la școala noastră confesională care, laudă conducătorilor e destul de bine sranjată. Pe mine însă m'a surprins, că a fost decorată cu niște table de oțet numai ungurești. De ce oare nu și românești?

Intruși în sala de învățământ s'a cântat „Impărate ceresc“, apoi președintele protopop deschide conferența cu o vorbire acomodată, în care arată marea importanță a conferențelor preoțesci.

Urmează constituirea, și se alege de notar Iuliu Chifa, preot în Hida, iar ca bărbat de încredere Ioan Andrei din Rachig și Gavril Murășan din Jimborul mare.

Părintele Murășan încă la de-jun ne spune, că parohia Unguraș, în locul modestei biserici de lemn, voaște a-și ridica o biserică de piatră, și face propunerea ca noi preoții intruși în această conferență să ne arătăm prin fapte dragostea către sfânta biserică și se întreprindem între noi o colectă. Propunerea s'a primit, având ca rezultat după cum știu peste 200 cor.

Părintele Ioan Andrei face propunere să se trimită adresă de aderință Excelenței Sale A. h'ep. și Mitropolitului Ioan Meșianu, iar părintele Gavril Murășan ca să se trimită una din prilejile centenariului directorului Seminarului Andrei, P. C. Sale Dr. Eusebiu R. Roșca. S'a primit ambele propuneri și cu compunerea și trimiterea telegramelor se însăroinescă biroul.

Se porcede la constatarea celor prezenți și se constată prezența alor 18 preoți, iar absenți sunt 4, dintre cari 3 cu scuză, iar unul fără scuză. Din cei cu scuză numai a unuia se primește, iar ceilalți se pedepesc cu câte 10 cor. în favorul fondului presbiteral.

Se cetesc unele circulare, cari se iau la cunoștință.

Preotul Andrei Măgurean citește raportul său asupra rapoartelor intrate dela preoți despre activitatea extra-biserică. Din raport reese, că stăm destul de bine în cele materiale și morale, având fonduri aproape în toate parohiile.

Urmează citirea elaboratului de Remus Roșca, preot în Tresnea, „Nazarinismul istoric, ființa și combaterea lui“. Lucrarea a fost ascultată cu mare atențiune fiind

vorba de o chestie actuală, căci darea și în părțile noastre începe a se lăși această sectă primejdioasă.

Se cere ședința secretă și se discută asupra serviciului divin, asupra predicii și asupra unor scăderi observate la unii preoți. După discuție se observă, că serviciul a fost bine celebrat, iar predica a fost bine succasă, iar pentru scăderi e rugat dl presb. ca pe cei vinovați să-i edmonieze.

Ar fi urmat darea de samă asupra pastoralii Excelenței Sale dta 29/VI 909 Nr. 7983 Pre. dar nefiind lucrată în scris de membrul însărcinat cu aceasta, se amână până la conferența anului viitor, care se va ține conform uzului de a fi conferențele ambulante, la invitarea părintelui Gavril Mureșan, în Jimborul mare. Ne mai fiind alte obiecte, ședința se închide.

După ședința ne-am întrunit cu toții la masa părintelui din loc Joil Ghiurișan, unde ni s'a servit un prânz excelent. N'au lipsit nici toatele obiceiuri la asemenea ocaziune. Sara ne-am depărțat cu dorul de a ne revedea la anul în Jimborul mare.

B-1

Conferența preoțască din protopresb. Iliei.

Binevoitii, dle redactor, a da loc raportului despre decursul conferenței preoțesci din tractul Iliei, ținută la 5/18 Sept. 1911 în comuna Cărmăzuești.

La această conferență au luat parte aproape toți preoții, deși a fost un timp nefavorabil, plouând toată ziua.

S'a ținut serviciul divin, servind preoții Ioanichie Luoh, George Tăpos și Miron Oprean, iar predică ocazională a rostit preotul Petru Ștef.

După finirea serviciului divin, la 10 ore, P. O. D. protopresbiter Zevedeu Murășan prin o cuvântare acomodată, a stând vremile grele în cari trăim și îndemnând pe toți a fi privilegiori neadormiți, părinți și povățuitori adevărați ai poporului, declară conferența de deschisă.

După constatarea celor prezenți și după constituirea conferenței prin alegerea preoților Romul Iacob și Ioanichie Oprean ca bărbat de încredere și a păr. Miron Oprean, ca notar, se pune la ordine dezbaterile asupra serviciului divin și a predicii.

Conferența declară serviciul divin și predica de succasă.

Se cetesc din partea preșidiului mai multe circulare, cari servesc spre folosul tuturor. Privitor la discripțiunea din Circ. Nr. 1782 Pres. p. 9 conferența își exprimă dorința, că iconițele să se pregătească în centru, în stilul nostru, de unde apoi să se procure pe seama credincioșilor noștri. Eir în ce privește Circ. Nr. 3020 Bis. privitor la înființarea unei foi populare, care să corespundă cerințelor tuturor, în spirit biserică, sub supravegherea orșii sau a bisericii, conferența o primește cu viață însuflețire.

Protopresbiterul Z vedeu Mureșan comunică preșimei, că având în vedere cum că în tractul acesta aproape toți preoții trebuie să fie și cateheți, unii la școli comunale, iar alții la școlile de stat de rește și cere, ca fiște-care să-și implinească datorința cu conștiințiozitate.

S'a pune la ordine raportul despre activitatea preșimei din tract. dela ultima conferență. Raportorul Ioan Laslo, constată, că partea cea mai mare a preșimei și-a implinit chemarea.

Urmează la ordine raportul comisiei de trei despre rezultatul serviciilor divine în Dumineci și sârbători de câte 3-5 preoți. Oprean comunică conferenței, că rezultatul serviciilor a fost depin multămitor pentru popor, deși numai în 6 comune din tract s'au săvârșit aceste servicii.

Conferența însăroinescă preșimea și mai departe cu astfel de servicii, săvârșite în fiecare comună de câte 3-5 preoți și împreunate cu predici de cuprins religios moral.

S'a pune la ordine tema: „Preotul român și chemarea lui în viața poporului nostru“, lucrată de preotul Ioanichie Oprean. Tema fiind bine lucrată, conferența o ia cu plăcere la cunoștință și exprimă părintelui I. O. rean multămită protocolară.

S'a pune la ordine tema: „Obiceiuri superstițioase la poporul nostru și delăturarea lor“, de păr. Constantin Popoviciu. Fiind tema bine lucrată, conferența o declară pe deplin succasă.

Se prezintă „Planul cronologic privitor la obligamentele oficiale ale preotului“, de Ioan Budoiu. Planul fiind bine lucrat, conferența decide a se tipări și în chipul acesta a se împărți între preoțime. Cu designarea temelor pentru conferența viitoare se însăroinescă oficial protopresbiteral. Pentru censurarea rapoartelor despre activitatea preoților conferența designează și pentru anul viitor pe păr. Ion Laslo. La invitarea preotului Longin Popo, conferența pentru anul viitor se va convoca în comuna Tătăraști.

Exhaustiv fiind programul, P. O. D. protopop Zevedeu Murășan ca încheiere a ținut o vorbire instructivă, cu vorbe bine așezate, îndemnând preșimea la muncă și la fapte nobile. În decursul prânzului comun s'a tostat pentru inițiatorul conferențelor preoțesci, care este Excelența Sa Inalt Prea Sfințitul nostru metropolit Ioan Meșianu. După prânz fie care s'a îndepărțat la ale sale cu dorul de a munci și în viitor cu bun sporiu în via Domnului.

Preotul: Oprean
not. al conf.

Dela conferențele învățătorești.

Conferența tractului Târnavă.

20 Octombrie 1911.

După aproape 2 zile de muncă și de sbuciumare continuă, ne vedem iarăși între cei patru păreți ai școlii. Conferența tractului nostru, ținută în 14 și 15 Octombrie v. în Cetatea de baltă, n'a dat posibilitatea de a ne gândi mai serios asupra problemelor puse la ordinea zilei. Mai ales, că de data asta am avut în mijlocul nostru și pe coreferentul din Sibiu, Dr. Ghibu, care cu bunăvoință a luat parte la toate dezbaterile noastre. Tot materialul din Religione, începând dela clasa I până la a VI e, s'a dezbătut temeinic, conform noului Plan de învățământ, la care dl coreferent Ghibu n'a dat explicațiile de lipsă, arătându-ne însemnătatea întregului material care trebuie predat în școala noastră confesională.

Iar acum să revin asupra lucrărilor cetite în conferență. Nu sunt chemat, ca eu să fac darea de samă asupra lor, ci las acest lucru altuia, mai competent; numai să nu ne facă judecată prea aspră, pe care poate nu o merităm, căci după vorbele apostolului Pavel: „De va cădea ve-nun

puse aceluiaș rege (Sigismund) în cari, cei mai mulți sunt eretici și sismatici și ei și poporul nu au idee adevărată despre Dzeu, și pentru aceasta nu întârziati“. (Hurm. I. 2 p. 575).

Așa se vede, că regele Sigismund s'a plâns papei în contra ereticilor și sismaticilor.

13. Inchisitorul Iacob de Marchia, cel mai rigoros.

La 1436 papa Eugeniu IV. numește pe Iacob de Marchia, profesorul călugărilor de ordinul minoriților ca inquisitor în Ungaria în contra ereticilor. Papa în decret zice: „Ești trimis prin scaunul apostolic de inquisitorul răutății eretice, care varsă venin în toate părțile și e lipsă de un medicament, ca rătăcirile (erorile) ei să nu prospereze, și credința catolică mai tare să se întărească în Ungaria. Se adresează către inquisitor, pe care persoane nobile l-au recomandat și ca prin diligența ta, rădăcina răutății eretice să se stărpească și în via domnului Sabaoth, lucrând cât mai deplin să aducă puritatea catolică“ etc. (Hurm. I. 2 p. 603).

La 1436 Iacob de Marchia inquisitorul trimis de papa Eugen IV. spre stărpirea credinței eretice și din țara românească, Sărbia și Bosnia, e invitat de clerul catolic din Oradea-mare, ca să înceapă inchișiția și în contra ereticilor de acolo. În invitare Ioan episcopul catolic din Oradea și tot clerul catolic invită pe Iacob de Marchia spre desrădăcinarea acestui fel de sectă blăstămată și de erezie“. (Hurm. I. 2 p. 604).

(Va urma).

12. Legatul Angelo dela Sfântul Laurențiu.

La 1403 papa Bonifaciu IX. autorizează pe Angelo cu titlul de Sfântul Laurențiu, presbiter cardinal al scaunului apostolic, ca Legat trimis în Ungaria, Valahia etc. în deosebi să dea ajutor regelui Ladislau, ca să ocupe tronul Ungariei. (Hurm. I. 2 p. 411).

La 1410 papa Ioan XXII. scrie nunciului său (ambasador, sol la curtea Ungariei) episcopului Placentin, că de oarece, credința eretică se estinde tot mai tare în Ungaria și aceasta se întâmplă din cauză, că în apropiere imediată se află Valahi, Cumani și alți necredincioși, pentru aceasta nunciul să pună capăt acestor abuzuri, decretând pedepse asupra preoților și călugărilor catolici, cari nu-și implinesc datorința și pentru aceasta ei nu pot cere, ca de nou să fie confirmați în beneficiile lor. (Hurm. I. 2 p. 466).

La 1410 papa Ioan XXII. scrie nunciului său, episcopului Placentin din Ungaria, că pe la frontierele Ungariei să înființeze biserici catolice, de oarece bisericile ce existau mai înainte le-au ruinat tatarii și alți necredincioși. (Hurm. I. 2 p. 468).

La 1412 papa Ioan XXII. biserica catolică din Lemberg o înalță la rangul de biserică metropolitană și îi dă dreptul de jurisdicțiune asupra episcopilor de ritul grecesc, din Premis, Chelm, Camenița, Vladimir, Siret și Chiev.

La 1433 papa Eugeniu IV. confirmă privilegiul dat călugărilor minoriți, pentru Banatul Severinului, Țara românească, Cumania, Bulgaria, Bosnia și mai ales cu privire la Banatul Severinului și Țara Hațegului, și papa concede călugărilor minoriți, ca să extermineze (stărpească) credința

eretică de acolo, să boteze, să deie iertarea păcatelor, să înființeze biserici și reședințe pentru călugări.¹

Serisoarea papei e foarte lungă, dar voiu spune pe scurt punctul lui de plecare și ce se află în raport cu istoria biserică.

Eugeniu către vicarul ministrului general și fraților din ordinul minoriților. Pontificele roman e următorul cerescului Claviger (purtător de cheie) al sfântului Petru și papa e vicarul lui Isus Cristos. Toate țările lumii și toate cuatilitățile națiunilor locuitoare în ele le discută cu considerațiune părintească, ca îndatorat din oficiu a căuta salutea și o dorește, așa singuraticilor, precum și turmelor dumnezeiești etc. „Noi în via Domnului Sabaoth vrem să trimitem lucrători noi, la gințile cari nu cunosc pe Domnul nostru Isus Cristos, și cari nu se supun bisericii romane sacrosancte și vă dăm vouă toată puterea pentru iertarea păcatelor și spre luminarea mulțimii oarbe și stărpirea falsității eretice etc. Pe lângă aceasta vi se dă vouă facultate (îndreptățire) de a absolvă pe ucigătorii clericilor și a persoanelor religioase etc. (a altor popoare). Când însă, precum am auzit din relațiunea celui mai iubit fiu al nostru în Cristos, Sigismund ilustrul împărat al Romanilor (în Ungaria ca rege), ca voi să aduceți roduri mai multe în biserică lui Dzeu, și apoi mai multe suflete ale credincioșilor să le puneți înaintea Domnului în țările: Harabko, Alsan, Kabol, Kewi, Orșva, Keverd, Chery, Sebes și Hatzag (Hațeg)“ su-

¹ Banatul Severinului stătea din comitatul Carașului și comitatul Severinului pe teritoriul Ungariei dela răsărit între Dunăre, Oltenia și comitatul Hunedoarei.

² Aceste mai toate sunt comune din Banatul Severin, sau din Țara Hațegului. E dară vorba de ereticii și sismaticii române.

om în vre-o greșală, voi îndreptați pe unul ca acela cu duhul bândătorilor.

Fiind exhaustat întreg programul referitor la materialul din Religione, Dr. Ghibu face o dare de samă a cărților religioase-bisericești mai bune, care se pot folosi pentru școlile noastre confessionale. Se trece apoi la „darea de samă despre starea învățământului și activitatea extrașcolară” a flocoșului învățător, — temă lucrată de Ioan Vălean.

Și de astădată ne este dat să auzim, că învățământul la școlile noastre stagnează, din cauză că copiii nu cercetează regulat școala. Vina o poartă la această forurile administrative, care nu se interesează de loc de acest lucru. Neînțelegerea salariului regulat, lipsa de recivitate școlare, edificiile necorespunzătoare, sunt tot atâtea piedici în mersul învățământului la noi. La cari vina nu o poartă învățătorul, după cum la cei mai mulți le place să o pună pe acest apostol al zilelor de azi, care e bătut de toate vânturile prafuțoasă mare a vieții dăscălești.

La „darea de samă” despre mișcarea pedagogică-literară la Români în anul școlar 1910/11, temă lucrată de Pompiliu Popa, se vorbește și despre cartea dlui Dr. Ghibu „Cercetări privitoare la starea învățământului nostru primar”, carte, care ne descrie în culori de tot triste. Drept satisfacție însă învățătorii noștri au primit cartea în dar! Numai de ar avea influință binefăcătoare asupra învățătorimii noastre! În lucrarea de mai sus se tratează și alte chestii de actualitate referitoare la îmbunătățirea stărilor noastre de astăzi. Dar înzadar, că pe noi nimeni nu ne aude și nimeni nu ne crede!

Dr. Ghibu ne recomandă apoi mai multe cărți pedagogice, ca să le procurăm, atât pentru noi cât și pentru biblioteca pedagogică-tractuală, înființată în anul acesta la inițiativa Consistoriului nostru. Tot odată s'au înscasat și taxele dela membri pentru sporirea acestei bibliotecă, adunându-se suma de 24 cor., destinată spre cumpărarea de cărți pedagogice.

Se discută apoi unele lucruri mai mărunte, unde ajută și sfatul dlui coreferent, apoi conferința se încheie Sâmbătă la 12 ore din zi.

Președintele și comisarul mulțameso dlui Dr. Ghibu pentru binevoitorii sfaturilor, care între aulamări părășite sala.

— Când veniți pe la Sibiu, în afaceri școlare, vă puteți abate și pe la mine, — au fost vorbele lui, la despărțire.

De încheiere vreau să constat un lucru îmbucurător. Dintre 13 învățători ai tractului Târnavă, au fost prezenți 12 înși, lipsind numai 1, iar cateheți au fost prezenți 5 înși.

De unde se vede, că învățătorii noștri, simțind greaua chemare a apostolatului lor, alergă totdeauna cu dragă inimă acolo unde îi cheamă simțul de datorință și dorul de muncă și înaintare.

Voi, învățătorilor, fiți adevărați apostoli ai zilelor de astăzi, ocoliți munca voastră sfântă cât de târziu tot își va căpăta răsplata bine-meritată!

P. P.

NOUTĂȚI.

Mitropolitul Blajului bolnav. Cetim în „Unirea”, că Excelența Sa, Mitropolitul Victor al Blajului, s'a bolnăvit în Budapesta și a fost dus în Sanatoriul Grünwald, unde Luni i s'a făcut o operație succasă. Înaltul prelat să află în condiții foarte bune și în câteva zile va fi deplin restabilit.

Sfințire de biserică. Săptămâna viitoare, Marți în 8/21 Noemvrie e. c. în ziua arhanghelilor Mihail și Gavril va fi sfințirea bisericii din Reghinul-șesesc, acum pentru întâieș dată zidită. Sfințirea bisericii va îndreptina P. O. D. asosor consistorial, *Lazar Triteanu*, ca trimis al I. P. S. Sale Dni episcop și metropolit Ioan Meșianu.

Festivitate. Dumineca trecută, la orelle 11 dimineața, s'a sărbătorit desvelirea bustului mult regretatului *D. Aug. Luvrianu* în București. Bustul este ridicat în curtea liceului Sfântu Save, unde Luvrianu a lucrat ca profesor de filosofie. La festivitate au luat parte mulți dintre fștii elevi, pr' tini și cunoscuți ai merituosului bărbat.

Promotivne. Domnul *Ioachim Ciurea* născut în Moșeniul Inferor (Bras) a fost promovat Sâmbăta trecută, 11 Noemvrie e. c., la gradul de doctor în științele juridice la Universitatea din Budapesta.

Parastasul Andronic. Miercuri, la 8/26 Octomvrie e., fiind sărbătoarea marelui mucenic Dimitrie, în biserica din Sibiu Suburbial iosefin, s'a celebrat cu multă pietate prin parohul I. B. Boiu parastasul obișnuit intru vecinicia od huză a fondatorului *Demetriu Andronic*, care de 31 ani își doarme somnul de veci în cimiterul de lângă biserică. Reuniunea meseriașilor sibiieni a fost reprezentată la parastas prin președintele dl Victor Tordășian, referent consistorial.

Demonstrațiuni. Daminecă s'a ținut în Budapesta o mare adunare, organizată de socialiști. Adunarea a protestat, în numele muncitorimii internaționale, împotriva războiului turco-italian și a militarismului. — În aceeași zi s'au întrunit și socialiștii din Berlin în mai multe adunări, demonstrând pentru pace și condamnând războiul african.

Din ziaristica vieneză. Ziarul conservator *Vaterland* își sistezza apariția cu sfârșitul anului 1911. Va fi înlocuit cu ziarul *Reichspost*.

Filantropie. Pentru institute de educațivne, cum se scrie din Newyork, *Carnegie* a dăruit iarăși 25 milioane de dolari.

Earăși bandiți grecești. Din Constantinopol vine știrea, că inginerul austriac *Dublevski* a fost răpit în Anatolia de bandiți grecești, cari nu voiesc să-l libereze, decât pentru un preț uriaș.

Vizită regală. Regele Petru al Sârbiei, însoțit de ministrul Milovanovici, a sosit la Paris.

Calătoria părechii regale engleze. Se știe din Londra, că regele și regina Angliei au plecat Sâmbăta cu o mare suită în călătorie spre India.

Femea redactor. Se scrie din Timișoara, că *Enina Römer* a primit zilele acestea conducerea ziarului cotidian „Süldungarische Reform”. Este primul caz în Ungaria, când unei femei i se încredințează conducerea unui ziar politic.

Fragment din Sofocle. Istoricul Dr. A. S. Hunt a comunicat academei engleze în Londra, că a găsit un fragment al dramei *Thneutas* de *Sofocle*. Descoperirea a făcut mare senzație în academie, pentru că din drama aceasta a lui Sofocle până acum nu se cunoștea, decât titlul.

De-ale ziarelor. Ca să ne facem o idee de înaintarea ziaristicii engleze, ar fi de ajuns să pomenim de ziarul *Daily Mail*. Ziarul acesta, care există de 15 ani, în ediția pentru Londra se tipărește zilnic în un milion și două sute de mii exemplare. Alt ziar englez, *Morning Post*, se tipărește într'un milion de exemplare, *Daily Express* în 700.000, *Daily Chronicle* în 500.000, *Daily Telegraph* și *Morning Leader* în câte 350.000, *Daily News* în 300.000 exemplare zilnice.

Eroii văzduhului. Doi aeronauți din din Paris, Jean Francia și Georges Oestreicher, s'au ridicat Luni dimineața cu balonul „La Mouche II”, și trecând peste Strassburg, Nürnberg, Linz au sburat peste Carpați; a doua zi, Marți după amiază, s'au coborât într'un sat din comitatul Ung. Au plătit în văzduh mei mult de 24 de oesuri și au parcurs cam 1700 kilometri. Aviatorii și-au continuat drumul cu trenul dela Budapesta la Paris.

Fugit din temniță. Se anunță din Lemberg, că *Miroslav Syzinsky*, studentul rutean, care împușcase pe guvernatorul Potzki al Galiciei, — a scăpat neobservat din temnița dela Stanislaw. Syzinsky a fost condamnat la moarte, dar osânda aceasta s'a s'hibit, din grația Măiestății Sale, în temniță pe 20 de ani. Se crede, că prizonierii închisorii, fiind cumpărați, au înlesnit fuga lui Syzinsky, care până acum n'a putut fi prins.

La fondul Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea cailor (școlilor) fără de lucru al Reuniunii meseriașilor sibiieni, au mai dăruit: *George Cosoveanu*, învățăcel zidar 50 bani, parohul *Nicolae Dorca* (Loamnă) și soția sa *Meria* n. Neamtu, în amintirea fiicei lor + *Aurelia*, 2 cor., *George Șenaru* inv. cismar, 50 bani, *George Borzea*, par. (Coveș) 1 cor., *George Șoma* lăcătuș, soția sa *Elisaveta* și fiul lor *George*, 50 bani și *Ergenia Tordășianu* prof. 10 bani.

Curiosități. O foaie bisericăsoasă (protestantă) spune, că într'unul din institutele teologice ale țării noastre au fost pedepsți 3—4 teologi, cari au jucat cărți în localitățile seminarului. Foaia aceasta mai

spune că teologii cari învață joacă cărților n'ar trebui pedepsiți, pentru că (cităm textual): „la noi în Ungaria, pretutindeni se joacă cărți, casinele domnilor noștri se susțin de-a dreptul din banii câștigați prin cărțile de joc; astfel că pe sate dacă nu știi mesteoa foitea, ești socotit de multe ori ca un om înzestrat cu adevărat defect”. — Cu alte cuvinte, viitorii preoți din comune ungurești, ca să nu fie învinovați de creșterea defecțuoasă, vor trebui neapărat să se perfecționeze și în jocul cărților. Fără comentariu.

Norvegia și alcoolismul. Societățile de cumpărare ale Norvegiei obțin pe zi ce merge rezultate tot mai mari în combaterea alcoolismului. Nainte cu o jumătate de veac băuturile spirituoase făceau mari putiri în țările scandinave, cu deosebire în Norvegia. Țara aceasta s'a liberat de sub stăpânirea daneză în 1814; în anul acela cetățenii norvegieni au câștigat dreptul fabricării de spirit, care până atunci fusese monopol al statului. Norvegienii ferbeau în mii de căldărușe veninul alcoolului și-l consumau pe întrecute. Pesarii și corăbierii îndrăzneți, oțeliți în clima aspră a nordului, degenerau în cărciumele numeroase ale țării. Pe străzi se împedecau, mai ales în zi de sărbători, femei și bărbați amețiți de băutară. Toată societatea scandinavă era străbătută de ideea, că poporul este amenințat cu nimicire totală. Măsurile legislative de operire n'au folosit mult. Au trebuit să intre în luptă toți factorii societății, pentru a pune stavilă pestilenței, care amenința cu exterminare o națiune întregă. Luarea aceste, astăzi după 60 de ani, a dat într'adevăr rezultate miraculoase. Mai de mult se venea pe un locuitor al Norvegiei 32 — 35 litri spirit pe fiecare an; acum se vine abea doi litri de cap, — și chiar și cantitatea aceasta este consumată în mare parte de călătorii sosiți din străinătate. Zece procente din locuitorii Norvegiei actuale sunt abstinenți, adică nu beau nici un fel de băutară alcoolică.

Poșta și românii. Dintre 585 funcționarii poștali, câți are Bucovina întreagă, sunt numai 63 români, — scrie „Foaia Poporului” din Cernăuț.

Petrecere în Seleușul-mare. Duminecă în 6/19 Noemvrie e. c. din incidentul sfirțirii școlii noi și a bisericii renovate, tinerimea rom. din Seleușul-mare aranjază o producție teatrală-declamativă, sub conducerea învățătorului *Iustin Sârbu*, la care pe toți binevoitorii școlii îi invită. Venitul curat e destinat pentru procurarea de recivitate școlare.

Bioscopul Apollo, din piața Hermann are tot la două zile program nou, variat și interesant. Reprezentații se dau la orele 6 și 8 seara, în zilele de lucru; iar în Damineci și serbători la 3, 4 $\frac{1}{2}$, 6 și 8. În fiecare zi cântă la reprezentație muzica militară.

Mulțămite.

Subsemnata exorim pe această cale adăun simțita mea mulțămite tuturor binevoitorilor, prietenilor și cunoscuților cari mi au adresat cuvinte de consolare din tristul incident al reposedării iabitolui și neuitetului meu soț *Nicolae Aron* fost paroh gr. or. Laslaul-român, 1 Noemvrie v. 1911.

Văd. *Laura Aron n. Tomuș.*

Cărți și reviste.

Țara Nouă, revistă lunară, anul I ur. 1, din 15 Octomvrie 1911, cuprinde: *Memorialul lui Cuza Vodă*, de A. D. Xenopol. *Odissee*, de Homer, traducere de Gh. Murnu. *Clasicism, romantism, realism*, de N. I. Apostolescu. *Cât chituesc românii în străinătate*, de *Nicolae Xenopol*. *Arta de a judeca*, de *Demetriu Negulescu*. *Lui Cincinat*, versuri cu prilejul volumului său, de D. Neamtu. *Scriitori din Rusia*. — *Un ministru rus moldovean*, de *L. Andru*. *Covorele mele*, versuri de *B. Neamtu*. *Cronica politică*. *Cronica teatrală*, de *C. Răduleț*. *Ecouri*. *Disparițiunea Jooandei*. — *Progresele educației tinerimii noastre*. — *Monumentul lui Mihail Eminescu la Galați*. *Războiul dintre Tarcia și Italia*, de *Remus*. *Cronica informativă*: *Cărți și reviste române și străine*. *Teatru* — *Ilustrațiuni*. — *Redacția și administrarea*: București, Strada Arului 5. *Director*: *Nicolae Xenopol*. *Abonamentul pentru Austro-Ungaria* 10 coroane pe an.

Vrâsta ca impediment la alegerea în episcopat, studiu canonic și juridic. *București*, ed. ziarului „*Curierul Judioar*”, 1911. — O broșură de 44 pp. Prețal?

Poșta redacției.

Brad. Se va publica. *Olpret*. Nu o putem publica. *Dlui P. B. in J. S'a* primit. *Dlui L. Ch. in M. Asemenea*. *Dlui G. P. Bulapesta*. Suntem îngrămădiți cu material de altă natură și nu-l putem face loc, decât postă mai târziu.

Din public.†)

Mulțămite publice.

În urma apelului trimis la frații noștri aflători în *Indiana Harbor, America*, pentru zidirea unei nouă școli în comuna *Seleușul mare* s'au colectat prin *Nicolae Dudaș* și *Zosim Dudaș* 217 cor. dela următorii:

Dumitru Onea 5 dolari din *Seleușul mare*, *N. Balu* 50 cenți, *Ioan Gligor Manoiu*, din *Cornăți*, *Zaharie Căbaș*, *Zaharie Muntean* câte 26 cenți, ambii din *Daneș*, *Isidor Moga*, *Nicolae Moga*, câte 10 cenți ambii din *Deal*, *Nicolae Dudaș*, *Ambrosiu Florea*, *George Pașoaș*, *Zosim Dudaș*, *Ioan Stângaci* câte 5 dolari, *Ioan Barb* 10 dolari, toți din *Seleușul-mare*, *Zaharie Oprea*, *Nicolae Oprea* câte 25 cenți, *Eronim Oprea* 50 cenți, toți din *Laslea-mare*, *Petru Caliman*, *Ioan Mihail* câte 25 cenți din *Noorichtu*, *Nicolae Hârtoagă* 50 cenți, *Petru Toma* 1 dolar, ambii din *Seleușul-mare*.

Din încredințarea comitetului parohial aducem și pe calea aceasta tuturor donatorilor de mai sus în numele credincioșilor cele mai sincere mulțămiri.

Seleușul-mare, 26 Octomvrie 1911 v.

Iustin Sârbu
inv. rom. ort. *Ioachim Bohoț*
epitrop I.
Zosim Onea
epitrop II.

În 24 Octomvrie e. c. v. cu ocaziunea conferinței preoțești din protopresbiteratul *Făgărașului*, ținută în *Galați*, la producțiunea teatrală cu decemări și cântări din partea elevilor și elevelor școlii de repetițiune confessională din *Galați*, aranjată pentru „biblioteca parohială din *Galați*”, au binevoit a contribui cu oferte următorii p. t. domni: *David Ghiușdea*, paroh gr.-or. *Șinca nouă*, *Dumitru Parese*, paroh gr.-or. *Hurez*, *George Bărașou*, paroh gr.-or. *Comana sup.*, *Ioan Popița*, paroh gr.-or. *Comana inf.*, *Nicolae Aron*, paroh gr.-or. *Galați*, cu câte 2 cor. *Valeriu Literat*, paroh gr.-or. *Luța*, cu 1 cor. *George Șolce*, paroh gr.-or. *Calbor*, cu 40 filer. *Mihail Ganea*, paroh gr.-or. *Veneția inf.*, cu 1 cor. 80 fil. *George Nicoară*, notar cerc. *Calbor*, cu 3 cor. 40 fil. *Dr. Liviu Pandrea*, avocat în *Făgăraș*, cu 4 cor. *Nicolae Silagyi*, comerciant în *Făgăraș*, cu 1 cor. 40 fileri. *Nicolae Borzea*, protopresbiter gr.-or. *Făgăraș*, cu 6 cor. 80 fil. *Ioan Djenar*, contabil al băncii „*Furnica*” în *Făgăraș*, cu 1 cor. *G. înfeld Ele*, comerciant *Făgăraș*, cu 40 fil. *Ilie Băleuș*, cathet gr. or., *Făgăraș*, cu 2 cor. și *Bacur Buzlügen*, învățător gr.-or., *Făgăraș*, cu 1 cor.

Venitul curat al acestei producțiuni pentru biblioteca parohială din *Galați* a fost 60 cor., din care sumă se vor cumpăra cărți folositoare poporului gălățean, setos de cultură.

Taturor marinarilor contribuenți li se aduce mulțămite.

Galați, 29 Octomvrie st. v. 1911.

Nicolae Aron
par. gr.-or. rom.

Oficială.

Atragem atențiunea oficiilor parohiale asupra ordinului consistorial Nr. 11375/1911 Ep., conform căruia termenul ultim pentru solvirea taxelor sidoxiale e ziua de 1-a Noemvrie v. a. c.

Oficiile parohiale să îndrume deci epitropiile parohiale, ca până la termenul amintit, — negreșit să administreze cassei arhidiecezane, atât sidoxia pro 1911, cât și eventualele restanțe din anii trecuți.

Teatru.

Ast'z, *Mercuri*, *Auf Schloss Dolova*, dramă în 5 acte *Măne, Jo*, *Der Probekandidat*, dramă în 4 acte

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. 475/1911.

(428) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia **Cristești** (cl. III), conform ordinului P. Ven. Consistoriu arhid. de dto 18 Oct. a. c. Nr. 12131 Bis. se scrie nou concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în acest jurnal.

Venitele cu întregirea prescripă dela stat sunt conform datelor din coala B.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu, în termenul indicat, îndotându-se concurenții a se prezenta pe lângă restricțiunile regulamentare în o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a cânta și predica, resp. celebra.

Alba-Iulia, 24 Octomvrie 1911.

Of. protopresbiterial rom. gr.-ort. al trac-tului Alba-Iulia.

Ioan Teculescu
protopresb.

N. 626/1911.

(427) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa III. **Băcăia**, în protopresbiteratul Geoagiului, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea dela stat a venitelor preoțești, cu observarea că $\frac{1}{2}$ din ele compet văduvei preoțese Ana Cristea până la 15 Octomvrie v. 1912, conform Regulamentului parohial.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu în termenul deschis, iar pen-tenții să se prezinte în comună — pe lângă observarea prescripărilor regulamentare — pen-tru a celebra, a cuvânta și a face cunoștință cu poporul.

Geoagiu, 28 Octomvrie v. 1911.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. al trac-tului Geoagiu în conțelegere cu comitetul pa-rohial din Băcăia.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 684/1911.

(424) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătorești în comunele mai jos însemnate se publică con-curs cu termen de 20 zile dela prima publi-care în „Telegraful Român”.

1. **Crișcior**, cu salariu 1000 cor. din re-partiție, locuința și grădina în natură și relut de lemne 100 cor.

2. **Ormindea**, cu salariu 1000 cor. și a-nume 920 cor. din repartiție, 80 coroane ve-nitul cantoral. Deosebit de această când par-ticipă la înmormântări are 1 cor. de fiecare caz. Cuartir și grădina în natură. Alesul este obligat ca în Dumineci și sărbători la utrenie să țină o strană.

3. **Stânița**, cu salariu 600 cor. suma până la 1000 cor. se va cere din nou dela stat, și cuartir în natură deocamdată 1 (o) odaie.

4. **Zdrăpți**, cu salariu 1000 cor. 800 cor. dela comuna bisericăscă, iar 200 cor. aju-tor dela Veneratul Consistor, cuartir, grădina în natură și lemne de foc.

Cuincuenalele se vor socoti numai după serviciul neîntrerupt la aceste școli.

Cei aleși vor fi îndatorați a provelea în strucțiunea în cursurile de toate zilele și în cele de repetiție, eventual în școala de repe-tiție agronomică, a instrua pe elevi în cân-tările bisericăști, ai conduce în Dumineci și sărbătorile de peste an la biserică și a cânta cu ei răspunsurile liturgice. A provelea in-strucțiunea din Religione în toate clasele.

Cei ce sunt în stare a instrua și con-duce corul bisericăesc sunt preferiți și li se pune în vedere prospect și oarecare renume-rație.

Concurenții au să și înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare la sub-semnatul în termenul deschis și pentru a se face cunoscut poporului să se prezenteze în vre-o Duminecă ori sărbătoare spre a cânta.

Brad, 22 Octomvrie 1911.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. el Zaran-dului în conțelegere cu comitetele parohiale.

Vasile Damian
protopresb.

Nr. 11,768 Bis.

(425) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de paroh în comunele bisericăști de clasa III a din **Cerișor și Găunoasa**, tractul Hunedoarei, se publică din oficiu al treilea concurs cu termen de 30 zile pe lângă emolumentele din coala B. despre ajutoriul dela stat.

Suplicele concursuali instruite conform normelor regulamentari sunt a se așterne Con-sistorului, iar reflectanții vor avea cu obser-varea restricțiunilor regulamentari a se pre-zenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în comună spre a cânta și predica în sfta biserică.

Sibiu, din ședința Consistorului arhi-diecezan, ca senat bisericăesc, ținută la 25 Octomvrie 1911.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 12,079 Bis.

(426) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în comuna bisericăscă de clasa III a **Bucium-Muntari** tractul Abrudului, se publică din ofi-ciu al treilea concurs în termen de 30 zile, pe lângă emolumentele din coala B. privitoare la congruă, având a se așterne rugărilor con-cursuali, instruite conform normelor în vigoare Consistorului, iar suplicanții, în vre-o Duminecă ori sărbătoare pe lângă restricțiunile re-gulamentari, a se prezenta la biserică în numita comună, spre a și arăta desteritațiile inerente tagmei preoțești.

Sibiu, din ședința Consistorului arhi-diecezan, ca senat bisericăesc, ținută la 25 Octomvrie 1911.

Consistorul arhidiecezan.

care ține mult la îngrijirea să-nătoasă a corpului (pieii), în special pentru a înlătura lin-tițele și a ajunge la o piele fragedă și teint alb, — se spală numai cu

O Damă

Săpun din lapte de crin
marca Cal pe băț
de Bergmann și Comp.
Tetschen a.E.

Bucata costă 80 bani, se afli de vânzare în toate far-maciile, drogeriile și parfumăriile. (32) 39—40

Banca culturală

instituit de credit și economii „**LUMINA**” societate pe acții în Sibiu.

Centrala: **Sibiu.**
Filiale: **Murășoșorhei**
și **Turda**

Capital social . . . cor. 600.000
Fond de rezervă . . . 15.000
Depuneri 1.250.000

Acoardă împrumuturi:

pe cambii de prima bonitate și pe ipotecă cu 7%
pe cambii și obligații cu caventi cu 8%

fără nici o proviziune.

Primește depuneri:

cu $4\frac{1}{2}\%$ cari se pot ridica fără anunț,
cu 5% cari rămân mai mult de $\frac{1}{2}$ an la institut, și
cu $5\frac{1}{4}\%$ dela corporațiuni bisericăști și dela 10,000 cor. în sus.

Pentru depuneri plătește institutul darea.

Deponenții externi pot ridica depunerile prin poștă fără spese și pot face depunerile tot fără spese prin cecuri, cari la cerere le punem la dispoziție.

(416) 5—

Direcțiunea.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măestru croitor, Sibiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentru că el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [101] 24—52

Telefon 172.

VASILE BAN

Strada Ocnei 7 * SIBIIU * Strada Faurului 16

în casa sa proprie

„La cizma roșie”

cel mai mare

Depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii de ambele sexe.

Comandele din provincie se execută prompt și cu prețuri moderate, la caz că nu corespund se primesc îndărăt și se schimbă cu altele. (221) 8—

Trimitem ghete de probă și la locuință în orice timp.

In tipografia arhidiecezană din Sibiu a apărut:

Abecedarul pentru analfabeți
de I. Bota, inv. penz.

Abecedarul acesta e unic în felul său, nu numai la noi, ci putem zice că și la alte popoare; pentru că e lucrat cu multă precauțiune și pricepere. E cel mai lesnicios, cel mai plăcut și atrăgător, ba și cel mai ușor de prelat, așa că oricare cărturar ce știe ceti și scrie îl poate preda cu succes, și așa fiind e cel mai ducător la scop.

Pentru că neștiutorul de carte să se poată deprinde mai ușor, — în toate prelegerile alfabetului mic scris sau întocmit cuvinte numai din câte-o silabă: din câte 2—3 litere adică:

În partea primă la alfabetul mic scris și tipărit, cele mai multe prelegeri sunt urmate de un joc de cuvinte, cari cetite dela stânga spre dreapta, de sus în jos și invers, ne dau d ferite cuvinte, de exemplu:

c	u	c	a	r	e	a	m	a	r	a	p	a	r	a	g	a	r	d
u	n	a	r	a	r	o	m	a	p	a	r	a	a	m	o	r		
c	a	r	u	r	a	a	m	o	r	a	m	a	r	r	a	m	a	
						m	a	r	e	s	a	p	a	d	r	a	g	

apoi p intr'acestea se mai afli cuvinte, dela cari se adaugă sau se lasă inițiala, d ex.:

. . .	u	s	t	r	a	i	u	t	o	d	o	r		
. . .	i	u	.	t	r	a	i	u	.	o	d	o	r	
.	a	i	u	.	r	a	i	u	.	.	d	o	r	
m	a	i	u	.	.	.	a	i	u	.	.	.	o	r
.	.	.	.	.	.	.	i	u	.	.	.	.	.	r
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Intre unele prelegeri mai urmează cuvinte la cari punând inițială nouă ne dau alte d ferite cuvinte de exemplu cu inițialele: „d, l, m, s, r, p,” putem ceti cuvântul „acul”.

Toate prelegerile din partea a II a a alfabetului mare scris și tipărit sunt urmate de câte 2—5 sentințe și proverbe instructive, a căror inițială e litera dela prelegerea premească.

Tot în partea aceasta, pe 8 pagini se afli 14 piese de cetit, detot ușoare, cari pot servi ca bază la învățământul instructiv, și cari sunt o pregătire pentru cetitul fluent.

În partea a treia urmează vre o 11 piese de cetire și trei de poezii foarte instructive anume: 1. Cartea cea mare; 2. Pestalozzi; 3. Unle poți ajunge cu râvna la învățătură; 4. Cea mai prețioasă moștenire; 5. Davire; 6. Iubirea fiască și frățescă; 7. Iubirea fiască; 8. Moș Toader; 9. Din urmările beției; 10. B țitul, poezie de P. Dulf; 11. Și a întors inima spre Dumnezeu; 12. Natura; 13. Ruga copilului, poezie; 14. Imn.

La predarea acestui abecedar nu se recere multă trudă și dibăcie dască-lească, căci fiind ușor și lesnicios, devine plăcut elevului, așa că afli plăcere a se ocupa și singur cu învățarea cetitului. Și astfel fiinl e de recomandat și pentru școlarii din școalele noastre populare

Abecedarul se extinde numai pe 72 pagini și costă 40 fileri exem-plarul. Se afli de vânzare la

Librăria arhidiecezană, Sibiu (Nagyszeben).

La cumpărări mai mari se dă rabatul obicinuit.

Abecedarul e aprobat d n partea secțiunii școlare a „Asociației pentru litera-tura și cultura poporului român” din Sibiu, votându se din partea acesteia și un ajutor în bani pentru acoperirea în parte a speselor de tipar.